

**REPUBLIKA SRPSKA
VLADA**

**PRIJEDLOG
(po hitnom postupku)**

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU**

Banja Luka, februar 2024. godine

**Prijedlog
(po hitnom postupku)**

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU**

Član 1.

U Zakonu o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske, 45/09 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske, 49/09, 61/13 i 109/21 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske), u članu 15. stav 3. mijenja se i glasi:

„Ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi zbog tih promjena bio nadležan drugi sud, osim kada je ovim ili posebnim zakonom previđeno da se nadležnost suda mijenja.“

Član 2.

Član 45. mijenja se i glasi:

„Za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, u toku i povodom stečajnog postupka, odnosno u toku i povodom likvidacionog postupka, mjesno je isključivo nadležan stvarno nadležni sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje.“

Član 3.

U članu 118. st. 1. i 2. mijenjaju se i glase:

„Glavna rasprava je javna, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Raspravi mogu prisustvovati samo punoljetna lica, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.“

Član 4.

U članu 148. stav 3. mijenja se i glasi:

„Nakon izjašnjenja protivne stranke sud će uzimajući u obzir prijedloge i primjedbe donijeti odluku o ličnosti vještaka, predmetu i obimu vještačenja.“

Poslije stava 3. dodaje se novi stav 4. koji glasi:

„Sud će postupiti na način iz stava 3. ovog člana i bez izjašnjenja protivne stranke ukoliko uredno obaviještena protivna stranka nije pristupila na ročište na kojem je trebalo da se izjasni.“

Član 5.

U članu 155. u stavu 1. poslije riječi: „pismeno izjasne,“ dodaju se riječi: „ukoliko ne uvaži razloge kašnjenja,“.

Član 6.

U članu 184. st. 1. i 2. mijenjaju se i glase:

„Sud će donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak presude u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.

Ukoliko sudija u roku do 60 dana od dana zaključenja glavne rasprave ne donese presudu i ne izradi pismeni otpravak presude dužan je u pisanoj formi obavijestiti predsjednika suda o razlozima prekoračenja roka.“

Član 7.

U članu 227. stav 6. mijenja se i glasi:

„U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje, te u koju fazu postupka se predmet vraća.“

Član 8.

Poslije člana 278. dodaje se novi član 278a. koji glasi:

„Član 278a.

Kada su posebnim zakonom propisane privremene mjere, sud koji postupa po tužbenom zahtjevu odrediće i privremenu mjeru.

Prijedlog za određivanje privremene mjere sud dostavlja tuženom zajedno sa priložima, uz obavijest da tuženi može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje privremene mjere u roku od tri dana, osim u hitnim slučajevima i u slučajevima određivanja privremene mjere po službenoj dužnosti.

Odredbe čl. 279, 281. i 282. ovog zakona shodno se primjenjuju i na privremene mjere iz stava 1. ovog člana.“

Član 9.

U članu 337. stav 1. mijenja se i glasi:

„Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlaštenog pravnog lica registrovanog za vršenje poslova dostavljanja ili preko ovlaštenog službenog lica suda i putem elektronske pošte, a pismena iz člana 347. ovog zakona se ne mogu dostavljati putem elektronske pošte.“

Član 10.

Poslije člana 337b. dodaje se novi član 337v. koji glasi:

„Član 337v.

Ako se određenim licima, na osnovu njihovog zahtjeva i odobrenja predsjednika suda, dostava vrši elektronskim putem, ova adresa je ekvivalentna adresi prebivališta ili sjedišta.

Ukoliko stranka dostavi dokument u elektronskom obliku, danom prijema dokumenta smatra se onaj dan kada je elektronskim putem dokument primljen, odnosno prvi naredni radni dan ukoliko je elektronska pošta u sudu primljena poslije 14.00 časova.

Ako sud utvrdi da dostava putem elektronske pošte nije moguća, pismeno se dostavlja na način propisan odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Putem elektronske pošte se pismena (podnesci) uvijek dostavljaju organima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine, privrednim društvima, ustanovama, advokatima, notarima, stečajnim i likvidacionim upravicima, pravnim licima koja vrše javna ovlašćenja i svim drugim pravnim i fizičkim licima koji se pismenim putem obrate sudu radi dostave na ovaj način.

U slučaju iz stava 4. ovog člana predsjednik suda donosi rješenje, koje se dostavlja podnosiocu zahtjeva, a protiv rješenja je dozvoljena žalba predsjedniku neposredno višeg suda u roku od osam dana.

Predsjednik suda će staviti van snage odobrenje iz stava 1. ovog člana ako utvrdi da dostava elektronskim putem više nije moguća.“

Član 11.

U članu 345. stav 6. briše se.

Član 12.

U članu 351. poslije stava 7. dodaje se novi stav 8. koji glasi:

„U slučaju dostave pismena putem elektronske pošte, smatra se da je dostava izvršena momentom povrata potvrde o prijemu elektronske pošte.“

Član 13.

U članu 355. u stavu 3. riječi: „345. st. 2. do 6.“ zamjenjuju se riječima: „345. st. 2. do 5“.

Član 14.

Član 375a. mijenja se i glasi:

„Ročišta pred sudom mogu se tonski snimati.

Sud će na zahtjev stranke omogućiti tonsko snimanje glavne rasprave.

O tonskom snimanju rješenjem odlučuje sud.

Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana žalba nije dopuštena.

Tonski snimak ročišta dostavlja se strankama.“

Član 15.

U članu 378. tačka 4) mijenja se i glasi:

„4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka i u slučaju otvaranja likvidacionog postupka;“.

Član 16.

Poslije člana 433e. dodaje novi član 433ž. koji glasi:

„Član 433ž.

U privrednim sporovima sporne činjenice se po pravilu dokazuju ispravama.“

Član 17.

Poslije člana 433ž. dodaje se naziv Glave, nova Glava XXIXb. i novi čl. 433z, 433i, 433j, 433k, 433l, 433lj. koji glase:

„Glava XXIXb. POSTUPAK U SPOROVIMA O VRŠENJU RODITELJSKOG PRAVA, ODRŽAVANJU LIČNIH ODNOSA SA DJETETOM, SPOROVIMA RADI UTVRĐIVANJA, ODNOSNO OSPORAVANJA OČINSTVA I MATERINSTVA I SPOROVIMA O IZDRŽAVANJU MALOLJETNE DJECE ILI DJECE NAD KOJIMA JE PRODUŽENO RODITELJSKO PRAVO (U DALJEM TEKSTU: PORODIČNIM SPOROVIMA) I U BRAČNIM SPOROVIMA

Član 433z.

U postupku u porodičnim i bračnim sporovima primjenjuju se odredbe ovog zakona, ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.

Član 433i.

U porodičnim sporovima, ako je tužilac dijete, nadležan je pored opšte mjesne nadležnosti i sud na čijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Član 433j.

Ako je postupak pokrenut tužbom, sud u roku od 15 dana od dana prijema tužbe dostavlja tužbu tuženom na odgovor.

Tuženi je dužan da najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema tužbe sudu dostavi pismeni odgovor na tužbu.

Po prijemu odgovora na tužbu, ili protekom roka za odgovor na tužbu, sud će po pravilu u narednih 15 dana zakazati pripremno ročište, odnosno glavnu raspravu u postupcima u kojim se raspravlja o zahtjevu za sporazumni razvod braka i po tužbama supružnika koji nemaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Nakon održanog pripremnog ročišta, ukoliko nije održano odmah nakon pripremnog ročišta, glavna rasprava će se po pravilu održati najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Ročište za glavnu raspravu se po pravilu ne može odgoditi na period duži od 15 dana.

Član 433k.

U porodičnim i bračnim sporovima sud je ovlašćen da utvrđuje i činjenice koje stranke nisu iznijele, te da izvodi i dokaze koje stranke nisu predložile, pod uslovom da one imaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Sud će omogućiti pravo djeteta na slobodno izražavanje mišljenja uz prisustvo psihologa ili stručnog savjetnika u sudu, ili lica koje dijete samo odabere, a bez prisustva roditelja.

Član 434l.

U postupku u bračnim sporovima i sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva isključena je javnost.

Član 433lj.

Protiv prvostepene presude stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana na način i pod uslovima regulisanim u članu 203. stav 1. ovog zakona.

Član 433m.

Protiv pravosnažne presude kojom je brak stranaka razveden ili poništen, revizija nije dozvoljena.

U porodičnim sporovima revizija je uvijek dozvoljena.“

Član 18.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Broj:
Datum:

PREDSJEDNIK NARODNE
SKUPŠTINE
Nenad Stevandić

OBRAZLOŽENJE
PRIJEDLOGA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O
PARNIČNOM POSTUPKU

(po hitnom postupku)

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona utvrđen je u članu 10. Ustava Republike Srpske, prema kojem su građani Republike Srpske, između ostalog, ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu ljudskih prava i sloboda, kao i u Amandmanu XXXII na član 68. t. 5) i 10) Ustava Republike Srpske, prema kojima Republika uređuje i obezbjeđuje ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i organizaciju, nadležnosti i rad državnih organa. Članom 70. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srpske propisano je da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

II USKLAĐENOST SA USTAVOM, PRAVNIM SISTEMOM I PRAVILIMA ZA IZRADU ZAKONA I DRUGIH PROPISA REPUBLIKE SRPSKE

Prema Mišljenju Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo broj: 22.02-020-3392/23 od 24. januara 2024. godine, ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 10. Ustava Republike Srpske, prema kojem su građani Republike Srpske, između ostalog, ravnopravni u slobodama, pravima i dužnostima, jednaki su pred zakonom i uživaju istu pravnu zaštitu ljudskih prava i sloboda, kao i u Amandmanu XXXII na član 68. t. 5) i 10) Ustava Republike Srpske, prema kojima Republika uređuje i obezbjeđuje ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i organizaciju, nadležnosti i rad državnih organa. Članom 70. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srpske propisano je da Narodna skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte.

Ovim izmjenama i dopunama zakona vrši se korigovanje odredaba koje se odnose na promijenjene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, odredbe koja se odnosi na nadležnost suda za sporove u izvršnom, stečajnom i likvidacionom postupku, javnost glavne rasprave, postupanje suda kod vještačenja, korigovanje roka koji se odnosi na donošenje presude, pismenu izradu presude i dostavljanje pismenog otpredka presude, kao i propisivanje obaveze sudu da se obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida navede koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje, te u koju fazu postupka se predmet vraća. Takođe, ovim izmjenama propisan je način postupanja suda kad su posebnim zakonom propisane privremene mjere da sud koji postupa po tužbenom zahtjevu, taj sud određuje i privremenu mjeru, a da prijedlog za određivanje privremene mjere sud dostavlja tuženom zajedno sa priložima, uz obavijest da tuženi može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje privremene mjere u roku od tri dana, osim u hitnim slučajevima i u slučajevima određivanja privremene mjere po službenoj dužnosti. Propisan je način dostavljanja pismena koja se dostavljaju putem pošte preko ovlaštenog pravnog lica registrovanog za vršenje poslova dostavljanja ili preko ovlaštenog službenog lica suda i putem elektronske pošte, kao i koja pismena se ne mogu dostavljati putem elektronske pošte. Propisuju se odredbe koje se odnose na način dostavljanja pismena elektronskim putem, ko može da podnese zahtjev predsjedniku suda za dostavu podnesaka putem elektronske pošte, te da predsjednik suda o tome odlučuje i donosi rješenje koje

dostavlja podnosiocu zahtjeva a na koje podnosilac zahtjeva ima pravo žalbe. Uvodi se mogućnost tonskog snimanja ročišta, propisuje način dokazivanja spornih činjenica u privrednim sporovima, te se propisuje postupak u sporovima o vršenju roditeljskog prava, održavanju ličnih odnosa sa djetetom, sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva i sporovima o izdržavanju maloljetne djece ili djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo i u bračnim sporovima.

Obrađivač je u skladu sa članom 41. stav 1. t. 5) i 6) i članom 56. stav 2. Pravila za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 24/14) obrazložio razloge za donošenje Zakona, razloge za donošenje po hitnom postupku i razloge za izmjene i dopune. U skladu sa navedenim, obrađivač Zakona navodi da je razlog za donošenje ovog zakona sadržan u potrebi usaglašavanja Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske, 45/09 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske, 49/09, 61/13 i 109/21 – Odluka Ustavnog Suda Republike Srpske) sa Porodičnim zakonom („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23), koji je stupio na snagu 1. septembra 2023. godine. Advokatska komora Republike Srpske, kao i Udruženje sudija Republike Srpske su takođe dostavili inicijativu za izmjene i dopune Zakona. Takođe, ovim izmjenama i dopunama vrše se i određene tehničke korekcije pojedinih odredaba.

U skladu sa članom 213. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 66/20), obrađivač ovog zakona je obrazložio razloge za donošenje zakona po hitnom postupku.

Ovaj sekretarijat je u postupku konsultacija sa obrađivačem dao primjedbe i sugestije koje su se odnosile na preciznije definisanje pojedinih odredaba, usaglašavanje terminologije sa ostalim terminološkim odredbama Zakona, kao i preciziranje momenta od kojeg teku rokovi, što je obrađivač uvažio i ugradio u tekst Zakona.

Imajući u vidu da postoji ustavni osnov za donošenje ovog zakona, da je paralelno u proceduri donošenja i Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona po hitnom postupku, te da je Zakon usaglašen sa Ustavom, pravnim sistemom i Pravilima za izradu zakona i drugih propisa Republike Srpske, mišljenje je Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo da se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, po hitnom postupku može uputiti u dalju proceduru.

III USKLAĐENOST SA PRAVNIM PORETKOM EVROPSKE UNIJE

Prema Mišljenju Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju broj: 17.03-020-3385/23 od 20. decembar 2023. godine, a nakon uvida u propise Evropske unije i analize Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, nisu ustanovljeni obavezujući sekundarni izvori prava relevantni za predmet uređivanja dostavljenog akta. Zbog toga u Izjavi o usklađenosti stoji ocjena „Neprijemljivo“.

Prijedlogom se u porodičnim i bračnim sporovima omogućuje pravo djetetu na slobodno izražavanje u prisustvu psihologa, stručnog savjetnika ili lica koje ono samo odabere, a bez prisustva roditelja. Takođe, sud je ovlašćen da utvrđuje činjenice koje stranke nisu iznijele, te da izvodi dokaze koje stranke nisu predložile, pod uslovom da stranke imaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko staranje. U bračnim sporovima i sporovima radi utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva/materinstva isključena je javnost.

Uzimajući u obzir navedene izmjene Prijedloga, predlagač je konsultovao:

- u dijelu primarnih izvora prava EU, član 24. Povelje Evropske unije o osnovnim pravima koji reguliše prava djeteta,
- u dijelu akata Savjeta Evrope Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te Evropsku konvenciju o ostvarivanju dječijih prava,
- u dijelu ostalih međunarodnih izvora prava, Opštu deklaraciju o ljudskim pravima i Konvenciju UN o pravima djeteta .

IV RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Godišnjim planom rada Ministarstva pravde za 2023. godinu, planirano je usklađivanje Zakona o parničnom postupku i Zakona o vanparničnom postupku sa Porodičnim zakonom. Kako je važeći Porodični zakon („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23) stupio na snagu 1. septembra 2023. godine, bilo je neophodno pristupiti usklađivanju Zakona o parničnom postupku i Zakona o vanparničnom postupku sa Porodičnim zakonom, kao i izvršiti eventualno druge hitne korekcije radi unapređenja parničnog postupka.

Naime, stupanjem na snagu Porodičnog zakona, bilo je neophodno pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službenom glasniku Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 – Odluka US, 45/09 – Odluka US, 49/09, 61/13 i 109/21 – Odluka US) u dijelu koji se odnosi na propisivanje posebnog postupka, tj. postupka u bračnim i porodičnim odnosima, tj. u sporovima o vršenju roditeljskog prava i održavanju ličnih odnosa sa djetetom, u sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva, te u sporovima o izdržavanju maloljetne djece ili djece nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Dalje, Advokatska komora Republike Srpske dostavila je Ministarstvu pravde prijedloge za izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku, koji su se, između ostalog, odnosili na mogućnost tonskog snimanja ročišta u parničnom postupku, što je predmetnim izmjenama i dopunama zakona uvaženo, dok je Udruženje sudija Republike Srpske dostavilo Inicijativu za dopunu člana 184, na način da ukoliko sudija u roku do 60 dana ne izradi presudu dužan je u pisanoj formi obavijestiti predsjednika suda o razlozima prekoračenja. Naime, i dalje je ostao rok za izradu presude od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave, međutim, ako sudija ne izradi presudu niti u roku od 60 dana od dana zaključenja glavne rasprave dužan je u pisanoj formi obavijestiti predsjednika o razlozima za prekoračenje.

Udruženje sudija Republike Srpske smatra da navedeni prijedlog ima za cilj postizanje ravnoteže između efikasnosti i kvalitete u radu sudova, pri tome omogućavajući sudijama dovoljno vremena za izradu presude u složenim predmetima što će doprinijeti donošenju odluka utemeljenih na detaljnoj analizi i pravilnom razmatranju pravnih argumenata stranaka.

Na kraju, postizanje kvalitetnijih i efikasnijih sudskih odluka, kao i povećanje povjerenja javnosti u pravosudni sistem Republike Srpske, ključni su ciljevi ovog prijedloga dopune člana 184. Zakona o parničnom postupku.

U skladu sa navedenim, a u cilju što efikasnijeg parničnog postupka postupka, ministar pravde imenovao je Radnu grupu za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, u sastavu: Gorjana Popadić, Vrhovni sud Republike Srpske, predsjednik Radne grupe, Božana Vulić, sudija Vrhovnog sud Republike Srpske, Branka Skoko, predsjednik Višeg privrednog suda, Nevenka Mitrić, sudija Okružnog suda u Banjoj Luci, Igor Dabić, predsjednik Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci, Miloš Čizmović, sudija Osnovnog suda u Banjoj Luci, Radenko Jotanović, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci, Irena Puzić Obradović, advokat – predstavnik Advokatske

komore Republike Srpske, Slada Ivelić, notar – predstavnik Notarske komore Republike Srpske.

Pored navedenih, izvršene su i druge hitne korekcije koje su inspirisane namjerom unapređenja parničnog postupka.

V RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Članom 213. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 66/20) data je mogućnost, izuzetno, za donošenje zakona po hitnom postupku u slučaju kada se zakonom uređuju pitanja i odnosi nastali usljed okolnosti koje nisu mogle da se predvide, a nedonošenje zakona po hitnom postupku bi moglo prouzrokovati štetne posljedice po život i zdravlje ljudi, bezbjednost Republike i rad organa i organizacija.

Naime, stupanjem na snagu Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/23), bilo je neophodno pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku u dijelu koji se odnosi na propisivanje novog posebnog postupka tj. postupka u bračnim i porodičnim odnosima, tj. u sporovima o vršenju roditeljskog prava i održavanju ličnih odnosa sa djetetom, u sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva, te u sporovima o izdržavanju maloljetne djece ili djece nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Uvažavajući naprijed navedeno, donošenjem predmetnog zakona po hitnom postupku, stvorili bi se, odnosno obezbijedili uslovi za primjenu Porodičnog zakona, odnosno stvorili bi se uslovi za vođenje parnica u porodičnim i bračnim sporovima, a koji su i sami po svojoj prirodi hitni postupci.

VI OBRAZLOŽENJE PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Članom 1. Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku izvršene su izmjene u članu 15. u stavu 3. na način da je propisano da ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi zbog tih promjena bio nadležan drugi sud, osim kada je ovim ili posebnim zakonom previđeno da se nadležnost suda mijenja.

Članom 2. Prijedloga zakona izmijenjen je član 45. važećeg Zakona na način da je propisano da za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, u toku i povodom stečajnog postupka, odnosno u toku i povodom likvidacionog postupka, da je mjesno isključivo nadležan stvarno nadležni sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje.

Članom 3. Prijedloga zakona mijenja se član 118. u stavu 1. i 2. u stavu 1. se propisuje da je glavna rasprava javna, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano, dok je stavom 2. istog člana propisano da na raspravi mogu prisustvovati samo punoljetna lica, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Članom 4. Prijedloga zakona mijenja se član 145. u stavu 3. važećeg Zakona i njime se propisuje da će nakon izjašnjenja protivne stranke sud uzimajući u obzir prijedloge i primjedbe donijeti odluku o ličnosti vještaka, predmetu i obimu vještačenja, dok je novim stavom 4. istog člana propisano da će sud postupiti na način iz stava 3. ovog člana i bez izjašnjenja protivne stranke ukoliko uredno obaviještena protivna stranka nije pristupila na ročište na kojem se trebala izjasniti.

Članom 5. Prijedloga zakona dopunjen je član 155. u stavu 1. važećeg Zakona, koji propisuje da ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, da će sud, po isteku

roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, ukoliko ne uvaži razloge kašnjenja, odrediti drugog vještaka.

Članom 6. Prijedloga zakona mijenja se član 184. st. 1. i 2. važećeg Zakona i njime se propisuje da će sud donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak presude u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave, a da ukoliko sudija u roku do 60 dana od dana zaključenja glavne rasprave ne donese presudu i ne izradi pismeni otpravak presude, dužan je u pisanoj formi obavijestiti predsjednika suda o razlozima prekoračenja roka.

Članom 7. Prijedloga zakona mijenja se član 277. stav 6. važećeg Zakona i propisuje se da u obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka su povrijeđene i u čemu se povrede sastoje, te u koju fazu postupka se predmet vraća.

Članom 8. Prijedloga zakona poslije člana 278. važećeg zakona dodaje se novi član 278a. kojim je propisano da kada su posebnim zakonom propisane privremene mjere sud koji postupuje po tužbenom zahtjevu, odrediće i privremenu mjeru. Prijedlog za određivanje privremene mjere sud zajedno sa prilogima dostavlja tuženom uz obavijest da tuženi može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje privremene mjere u roku od tri dana, osim u hitnim slučajevima i u slučajevima određivanja privremene mjere po službenoj dužnosti.

Članom 9. Prijedloga zakona mijenja se član 337. stav 1. važećeg Zakona na način da se pismena dostavljaju preko pošte, preko ovlaštenog pravnog lica registrovanog za vršenje poslova dostavljanja ili preko ovlaštenog službenog lica suda i putem elektronske pošte. Nadalje, izričito je propisano da se pismena iz člana 347. ovog zakona (tužba) ne mogu dostavljati putem elektronske pošte.

Članom 10. Prijedloga zakona poslije člana 337b. važećeg zakona dodaje se novi član 337v. kojim je propisan postupak dostave elektronskim putem.

Članom 11. Prijedloga zakona u članu 345. važećeg Zakona, stav 6. briše se, čime se vrši nomotehnička korekcija pozivanja.

Članom 12. Prijedloga zakona poslije člana 351. stav 7. važećeg Zakona dodaje se novi stav 8. kojim se propisuje da u slučaju dostave pismena putem elektronske pošte, da se smatra da je dostava izvršena momentom povrata potvrde o prijemu elektronske pošte.

Članom 13. Prijedloga zakona u članu 355. važećeg Zakona, izvršeno je tehničko usklađivanje sa članom 345, tj. Prijedlogom zakona brisan je stav 6. u članu 345. stav 6.

Članom 14. Prijedloga zakona izmijenjen je član 375a. važećeg Zakona i njime se propisuje da se ročišta pred sudom mogu tonski snimati, a da će na zahtjev stranke sud omogućiti tonsko snimanje glavne rasprave. Dalje, propisano je da o tonskom snimanju odlučuje sud rješenjem, a da protiv istog nije dopuštena žalba. Tonski snimam ročišta dostavlja se strankama.

Članom 15. Prijedloga zakona mijenja se član 378. tačka 4) važećeg Zakona na način da se postupak prekida kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka i u slučaju otvaranja likvidacionog postupka.

Članom 16. Prijedloga zakona poslije člana 433e. važećeg Zakona dodaje se novi član 133ž. kojim se propisuje da u privrednim sporovima sporne činjenice se po pravilu dokazuju ispravama.

Članom 17. Prijedloga zakona poslije člana 433ž. važećeg Zakona dodaje se naziv Glave – „Postupak u sporovima o vršenju roditeljskog prava, održavanju ličnih odnosa sa djetetom, sporovima radi utvrđivanja odnosno osporavanja očinstva i materinstva i sporovima o izdržavanju maloljetne djece ili djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo (porodični sporovi) i bračnim sporovima“ i nova Glava XXIXb. i novi čl. 433z, 433i, 433j, 433k, 433l, 433lj. koji glase:

Novim članom 433z. propisuje se da se u postupku u porodičnim i bračnim sporovima primjenjuju se odredbe ovog zakona, ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.

Novim članom 433i. u stavu 1. propisuje se da u porodičnim sporovima ako je tužilac dijete da je nadležan pored opšte mjesne nadležnosti i sud na čijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Novim članom 433j. u stavu 1. propisuje se da ako je postupak pokrenut tužbom, sud će u roku od 15 dana od dana prijema tužbe dostaviti tužbu tuženom na odgovor.

U stavu 2. propisano je da je tuženi dužan da najkasnije u roku od 15 dana od prijema tužbe sudu dostavi pismeni odgovor na tužbu.

U stavu 3. propisano je da po prijemu odgovora na tužbu, ili protekom roka za odgovor na tužbu, sud će po pravilu u narednih 15 dana zakazati pripremno ročište, odnosno glavnu raspravu u postupcima u kojim se raspravlja o zahtjevu za sporazumni razvod braka i po tužbama supružnika koji nemaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

U stavu 4. propisano je da nakon održanog pripremnog ročišta, ukoliko nije održano odmah nakon pripremnog ročišta, glavna rasprava će se po pravilu održati najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

U stavu 5. propisano je da ročište za glavnu raspravu se u pravilu ne može odložiti niti odgoditi na period duži od 15 dana.

Novim članom 433k. u stavu 1. propisuje se da je u porodičnim i bračnim sporovima sud je ovlašćen da utvrđuje i činjenice koje stranke nisu iznijele, te da izvodi i dokaze koje stranke nisu predložile, pod uslovom da one imaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

U stavu 2. propisuje se da će sud omogućiti pravo djeteta na slobodno izražavanje mišljenja uz prisustvo psihologa ili stručnog savjetnika u sudu, ili lica koje dijete samo odabere, a bez prisustva roditelja.

Novim članom 433l. propisuje se da je u postupku u bračnim sporovima i sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva isključena javnost.

Novim članom 433lj. propisuje se da protiv prvostepene presude stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana na način i pod uslovima regulisanim u članu 203. stav 1. ovog Zakona.

Novim članom 433m. Propisuje se da protiv pravosnažne presude kojom je brak stranaka razveden ili poništen, revizija nije dozvoljena.

Članom 18. propisuje se stupanje na snagu ovog zakona.

VII FINANSIJSKA SREDSTVA I EKONOMSKA OPRAVDANOST DONOŠENJA ZAKONA

Za primjenu ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva u budžetu Republike Srpske.

ZAKON O PARNIČNOM POSTUPKU
(Tekst predloženih izmjena i dopuna ugrađen u tekst Zakona)

Član 15.

Sud po prijemu tužbe ocjenjuje da li je nadležan.

Prilikom ocjenjivanja nadležnosti, sud će uzeti u obzir navode u tužbi i činjenice koje su sudu poznate.

Ako se u toku postupka promijene okolnosti na kojima je zasnovana nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi zbog tih promjena bio nadležan drugi sud, osim kada je ovim ili posebnim zakonom previđeno da se nadležnost suda mijenja.

Član 45.

Za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i povodom sudskog ili administrativnog izvršnog postupka, u toku i povodom stečajnog postupka, odnosno u toku i povodom likvidacionog postupka, mjesno je isključivo nadležan stvarno nadležni sud na čijem se području nalazi sud koji sprovodi izvršni, odnosno stečajni postupak, odnosno sud na čijem se području sprovodi administrativno izvršenje.

Član 118.

Glavna rasprava je javna, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Raspravi mogu prisustvovati samo punoljetna lica, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Lica koja prisustvuju raspravi ne smiju nositi oružije ili opasno oruđe.

Određba stava 3.ovog člana ne odnosi se na pripadnike policije, a ako je oružije neophodno za vršenje njihove dužnosti.

Član 148.

Stranka koja predlaže vještačenje dužna je u prijedlogu da naznači predmet i obim vještačenja, kao i da predloži lice koje će da izvrši vještačenje.

Protivna stranka će se izjasniti o predloženom vještaku, kao i o predmetu i obimu vještačenja.

Nakon izjašnjenja protivne stranke sud će uzimajući u obzir prijedloge i primjedbe donijeti odluku o ličnosti vještaka, predmetu i obimu vještačenja.

Sud će postupiti na način iz stava 3. ovog člana i bez izjašnjenja protivne stranke ukoliko uredno obaviještena protivna stranka nije pristupila na ročište na kojem je trebalo da se izjasni.

Član 155.

Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud će, po isteku roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, **ukoliko ne uvaži razloge kašnjenja**, odrediti drugog vještaka.

Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili protivrječni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud će pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovno dostavljanje nalaza i mišljenja.

Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpuni razumljiv nalaz i mišljenje, sud će, uz prethodno izjašnjenje stranaka, odrediti drugog vještaka.

Član 184.

Sud će donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak presude u roku od 30 dana od dana zaključenja glavne rasprave.

Ukoliko sudija u roku do 60 dana od dana zaključenja glavne rasprave ne donese presudu i ne izradi pismeni otpravak presude dužan je u pisanoj formi obavijestiti predsjednika suda o razlozima prekoračenja roka.

Član 227.

Drugostepeni sud će u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti istom prvostepenom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako utvrdi da postoji jedan od sljedećih razloga iznesenih u žalbi:

1. ako je protivno odredbama ovog zakona sud donio presudu na osnovu priznanja ili presudu na osnovu odricanja ili presudu na osnovu propuštanja;
2. ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a naročito propuštanjem dostavljanja, nije data mogućnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
3. ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
4. ako je presudu donio sudija koji je po zakonu morao biti isključen ili izuzet.
5. ako je protivno odredbama ovog zakona sud odbio zahtjev stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom i da prati tok postupka na svom jeziku

Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu po tužbi koja je podnesena poslije zakonom propisanog roka, ili ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužba trebalo da se odbaci ili o zahtjevu o kome već teče parnica, ili o kome je već prije pravosnažno presuđeno, ili koga se tužilac odrekao ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, ukinuće prvostepenu presudu i odbaciti tužbu

Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlašćenja za vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinuće prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Ako drugostepeni sud utvrdi da je prvostepenu presudu donio stvarno nenadležni sud, ukinuće prvostepenu presudu i predmet ustupiti stvarno nadležnom sudu.

Kad drugostepeni sud ukine presudu prvostepenog suda i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje, može narediti da se novo pripremno ročište ili glavna rasprava održi pred drugim sudijom.

U obrazloženju rješenja kojim se prvostepena presuda ukida treba navesti koje su odredbe parničnog postupka povrijeđene i u čemu se povrede sastoje, te u koju fazu postupka se predmet vraća.

Član 278.

Na prijedlog predlagača obezbjeđenja, istaknut sa prijedlogom za određivanje mjere obezbjeđenja, sud može odrediti privremenu mjeru obezbjeđenja bez prethodnog obavještanja i saslušanja protivnika obezbjeđenja ako predlagač obezbjeđenja učini vjerovatnim da je mjera obezbjeđenja osnovana i hitna i da bi se drugačijim postupanjem izgubila svrha mjere obezbjeđenja.

Sud dostavlja odluku iz stava 1. ovog člana protivniku obezbjeđenja odmah. Protivnik obezbjeđenja u roku od tri dana u svom odgovoru može osporiti razloge za određivanje privremene mjere obezbjeđenja, nakon čega sud mora zakazati ročište u naredna tri dana. Odgovor protivnika obezbjeđenja mora biti obrazložen.

Nakon održanog ročišta iz stava 2. ovog člana sud će posebnim rješenjem ukinuti rješenje o određivanju privremene mjere ili zamijeniti to rješenje novim rješenjem o određivanju mjere obezbjeđenja u skladu sa članom 279. ovog zakona. Protiv novog rješenja o određivanju mjere obezbjeđenja dozvoljena je žalba u skladu sa članom 282. ovog zakona.

Član 278a.

Kada su posebnim zakonom propisane privremene mjere, sud koji postupa po tužbenom zahtjevu odrediće i privremenu mjeru.

Prijedlog za određivanje privremene mjere sud dostavlja tuženom zajedno sa prilogima, uz obavijest da tuženi može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za određivanje privremene mjere u roku od tri dana, osim u hitnim slučajevima i u slučajevima određivanja privremene mjere po službenoj dužnosti.

Odredbe člana 279, 281. i 282. ovog zakona shodno se primjenjuju i na privremene mjere iz stava 1. ovog člana.

Član 337.

Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlašćenog pravnog lica registrovanog za vršenje poslova dostavljanja ili preko ovlašćenog službenog lica suda i putem elektronske pošte, a pismena iz člana 347. ovog zakona se ne mogu dostavljati putem elektronske pošte.

Lice koje vrši dostavljanje dužno je da na zahtjev lica kome se dostavljanje vrši dokaže svojstvo lica ovlašćenog za dostavljanje.

Lica koja dostavljač zatekne na mjestu na kome treba da izvrši dostavljanje dužna su da na njegov zahtjev pruže podatke o svom identitetu, u protivnom, neće izvršiti dostavljanje.

Član 337b.

Ako se određenim licima, na osnovu njihovog zahtjeva i odobrenja predsjednika suda, dostava vrši u sudu, pismena koja im upućuje sud, osim prvostepene presude, polažu se za njih u posebne pretince u za to određenoj prostoriji suda. Dostavu vrši službeno lice suda.

Predsjednik suda može rješenjem odrediti da svi advokati koji imaju kancelariju na području njegovog suda, sudska pismena, osim prvostepene presude, primaju preko pretinca iz stava 1. ovog člana.

Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana advokat ima pravo žalbe predsjedniku neposredno višeg suda u roku od osam dana.

Pismena koja se dostavljaju posredstvom pretinca ne smiju biti dostupna licima kojima se dostavljaju prije nego što potpišu dostavnice. Pismena se dostavljaju u zatvorenim kovertama, kojima se dostava vrši posredstvom pošte. Prilikom uzimanja pismena, moraju se preuzeti sva pismena položena u pretinac.

Na svako pismeno koje se dostavlja na način predviđen u st. 1. i 2. ovog člana naznačiće se dan kada je položeno u pretinac lica kojem se dostava tako obavlja.

U slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, lica iz st. 1. i 2. su dužna pismeno podići iz pretinca u roku od osam dana na način određen u st. 3. i 4. ovog člana. Ako pismeno ne bude podignuto u tom roku, dostava će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda. Smatraće se da je dostava izvršena istekom 15 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.

Valjana je dostava koja je u slučajevima iz st. 1. i 2. ovog člana, umjesto posredstvom pretinca, izvršena na drugi način propisan ovim zakonom.

Predsjednik suda će staviti van snage odobrenje iz stava 1. ovog člana ako utvrdi da lice kojem je ono dato neredovno preuzima pismeno ili pokušava zloupotrijebiti takav način dostave.

Član 337v.

Ako se određenim licima, na osnovu njihovog zahtjeva i odobrenja predsjednika suda, dostava vrši elektronskim putem, ova adresa je ekvivalentna adresi prebivališta ili sjedišta.

Ukoliko stranka dostavi dokument u elektronskom obliku, danom prijema dokumenta smatra se onaj dan kada je elektronskim putem dokument primljen, odnosno prvi naredni radni dan ukoliko je elektronska pošta u sudu primljena poslije 14.00 časova.

Ako sud utvrdi da dostava putem elektronske pošte nije moguća, pismeno se dostavlja na način propisan odredbama ovog zakona o dostavljanju.

Putem elektronske pošte se pismena (podnesci) uvijek dostavljaju organima Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine, privrednim društvima, ustanovama, advokatima, notarima, stečajnim i likvidacionim upravnicima, pravnim licima koja vrše javna ovlaštenja i svim drugim pravnim i fizičkim licima koji se pismenim putem obrate sudu radi dostave na ovaj način.

U slučaju iz stava 4. ovog člana predsjednik suda donosi rješenje, koje se dostavlja podnosiocu zahtjeva, a protiv rješenja je dozvoljena žalba predsjedniku neposredno višeg suda u roku od osam dana.

Predsjednik suda će staviti van snage odobrenje iz stava 1. ovog člana ako utvrdi da dostava elektronskim putem više nije moguća.

Član 345.

Dostavljanje fizičkim licima, po pravilu, vrši se predajom pismena licu kome se dostava treba izvršiti.

Ako se lice kome se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostavljanje se vrši predajom pismena kome od njegovih odraslih članova domaćinstva koji je dužan da

primi pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati susjedu, ako on na to pristane.

Ako se dostavljanje vrši na radnom mjestu lica kome se pismeno ima dostaviti, a to lice se tu ne zatekne, dostavljanje se može izvršiti licu koje na istom mjestu radi ako ono pristane da primi pismeno.

Ako je predaja pismena izvršena drugom licu koje učestvuje u parnici kao protivnik lica kome se dostavljanje treba izvršiti, dostavljanje će se smatrati neurednim.

Lica kojima se po odredbama st. 2. i 3. ovog člana dostavljanje izvrši umjesto licu kome se pismeno ima dostaviti, dužna su pismeno predati tom licu, na što će ih dostavljač i upozoriti prilikom uručenja pismena.

Član 351.

Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primalac i dostavljač. Primalac će na dostavnici čitko, slovima, napisati dan prijema, svoje ime i prezime i u kom svojstvu prima pismeno.

Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će postupiti kao u prethodnom stavu ovog člana, i staviće napomenu zašto primalac nije stavio svoj potpis.

Ako primalac odbije da potpiše dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Ako je dostavljanje izvršeno po odredbi člana 347. stav 1. ovog zakona, na dostavnici će se pored potvrde o prijemu pismena naznačiti da je prethodilo pismeno obavještenje.

Kad je po odredbama ovog zakona pismeno predato drugom licu, a ne onom kome se pismeno imalo dostaviti, na dostavnici će dostavljač naznačiti odnos ta dva lica.

Ako se dostavljanje vrši po odredbama člana 346. ovog zakona, dostavljač će to naznačiti na dostavnici, kao i dan i čas kada je dostavljanje pokušano i mjesto gdje je ostavljeno pismeno obavještenje.

Ako je na dostavnici netačno ili nečitko naznačen datum dostavljanja ili je dostavnica nestala, dostavljanje se može dokazivati i na drugi način.

U slučaju dostave pismena putem elektronske pošte, smatra se da je dostava izvršena momentom povrata potvrde o prijemu elektronske pošte.

Član 355.

Dostavljanje podneska protivnoj strani, osim tužbe, protivtužbe i pravnih lijekova, može izvršiti i sama stranka.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, stranka će jedan primjerak dostaviti lično protivnoj stranci, odnosno njenom zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku, a jedan primjerak će predati sudu uz napomenu i dokaz da je dostavljanje drugoj strani već izvršeno.

Na dostavljanje iz stava 2. ovog člana shodno se primijenjuju odredbe ovog poglavlja o dostavljanju, osim odredbi člana 345. st. 2. do 5, čl. 346. do 348, člana 349. st. 2. i 3, člana 350. i člana 351. st. 2. do 6. ovog zakona.

Dostavljanje izvršeno na način iz stava 2. ovog člana smatra se urednim dostavljanjem.

Član 375a.

Ročišta pred sudom mogu se tonski snimati.

Sud će na zahtjev stranke omogućiti tonsko snimanje glavne rasprave.

O tonskom snimanju rješenjem odlučuje sud.

**Protiv rješenja iz stava 3. ovog člana žalba nije dopuštena.
Tonski snimak ročišta dostavlja se strankama.**

Član 378.

Postupak se prekida:

- 1) kad stranka umre ili izgubi parničnu sposobnost;
- 2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomoćnika u toj parnici;
- 3) kad stranka koja je pravno lice prestane postojati, odnosno kad nadležni organ pravosnažno odluči o zabrani rada;
- 4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka i u slučaju otvaranja likvidacionog postupka;**
- 5) kad usljed rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;
- 6) kad je to drugim zakonom određeno.

Član 433e.

Protiv prvostepene presude stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana na način i pod uslovima regulisanim u članu 203. stav 1. ovog zakona.

Član 433ž.

U privrednim sporovima sporne činjenice se po pravilu dokazuju ispravama.

Glava XXIXb.

POSTUPAK U SPOROVIMA O VRŠENJU RODITELJSKOG PRAVA, ODRŽAVANJU LIČNIH ODNOSA SA DJETETOM, SPOROVIMA RADI UTVRĐIVANJA, ODNOSNO OSPORAVANJA OČINSTVA I MATERINSTVA I SPOROVIMA O IZDRŽAVANJU MALOLJETNE DJECE ILI DJECE NAD KOJIMA JE PRODUŽENO RODITELJSKO PRAVO (U DALJEM TEKSTU: PORODIČNIM SPOROVIMA) I U BRAČNIM SPOROVIMA

Član 433z.

U postupku u porodičnim i bračnim sporovima primjenjuju se odredbe ovog zakona, ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.

Član 433i.

U porodičnim sporovima, ako je tužilac dijete, nadležan je pored opšte mjesne nadležnosti i sud na čijem području tužilac ima prebivalište, odnosno boravište.

Član 433j.

Ako je postupak pokrenut tužbom, sud u roku od 15 dana od dana prijema tužbe dostavlja tužbu tuženom na odgovor.

Tuženi je dužan da najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema tužbe sudu dostavi pismeni odgovor na tužbu.

Po prijemu odgovora na tužbu, ili protekom roka za odgovor na tužbu, sud će po pravilu u narednih 15 dana zakazati pripremno ročište, odnosno glavnu raspravu u postupcima u kojim se raspravlja o zahtjevu za sporazumni razvod braka i po tužbama supružnika koji nemaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu, ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Nakon održanog pripremnog ročišta, ukoliko nije održano odmah nakon pripremnog ročišta, glavna rasprava će se po pravilu održati najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja pripremnog ročišta.

Ročište za glavnu raspravu se po pravilu ne može odložiti niti odgoditi na period duži od 15 dana.

Član 433k.

U porodičnim i bračnim sporovima sud je ovlašćen da utvrđuje i činjenice koje stranke nisu iznijele, te da izvodi i dokaze koje stranke nisu predložile, pod uslovom da one imaju maloljetnu zajedničku ili usvojenu djecu ili djecu nad kojom je produženo roditeljsko pravo.

Sud će omogućiti pravo djeteta na slobodno izražavanje mišljenja uz prisustvo psihologa ili stručnog savjetnika u sudu, ili lica koje dijete samo odabere, a bez prisustva roditelja.

Član 434l.

U postupku u bračnim sporovima i sporovima radi utvrđivanja, odnosno osporavanja očinstva i materinstva isključena je javnost.

Član 433lj.

Protiv prvostepene presude stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana na način i pod uslovima regulisanim u članu 203. stav 1. ovog zakona.

Član 433m.

Protiv pravosnažne presude kojom je brak stranaka razveden ili poništen, revizija nije dozvoljena.

U porodičnim sporovima revizija je uvijek dozvoljena.